

— De Waarheidsvriend en de Vrije Universiteit. II.

„De Waarheidsvriend” heeft ons misverstaan. Het blad stelt het voor, dat wij op zijn vraag of de Vrije Universiteit niet kon worden een Hogeschool op Gereformeerden grondslag voor alle geloovigen in deze landen, die leven uit de echt reformatorische beginselen, ten antwoord zouden hebben gegeven: „laten de Hervormden het eerst onder elkaar maar eens worden.”

Indien dit werkelijk zoo was, zouden wij al zeer onmenselijk hebben gehandeld.

Terecht zou men dan op ons kunnen aanmerken, dat „De Waarheidsvriend” beter verstand had.

Of moeten wij de poging tot toenadering, welke het orgaan van den Gereformeerden Bond doet, niet waardeeren?

Hebben we één reden om te gelooven, dat de begeerte, welke achter die vraag zich verschuilt niet oprecht zou zijn?

Integendeel. Wij gingen er bij ons artikel van uit, dat deze vraag op zichzelf te loven valt.

Niet de minste verdenking koesterden we.

Het was dan ook allerminst onze bedoeling „De Waarheidsvriend” af te schepen met een: „laten de Hervormden het eerst onder elkander maar eens worden.”

Daarmede zouden wij dan zooveel als te verstaan geven: uw gedachte is ons niet sympathiek, voor uw voorstel voelen we niets, deze zaak kan beter uitgesteld ad calendar graecus.

Want dat de Hervormden het ooit onder elkander eens zouden worden, komt ons ongelooflijk voor.

Wanneerlijk had de Redacteur van „De Waarheidsvriend” het desbetreffende stuk uit „De Reformatie” niet voor zich, toen hij repliceerde en citeerde uit het geheugen.

Anders kunnen wij het misverstand niet verklaren. Wat toch schreven we?

Letterlijk dit:

„Wij willen ook om De Van Grieken dit stukje niet gaarne negeren.

„Bovenal niet, omdat er een ideaal in spreekt, dat nog altijd ook ons ideaal blijft: vereeniging van alle Gereformeerden.

„Toch weten wij niet goed, hoe wij hierover vruchtbare besprekingen moeten voeren.

„Nog verschijft in het geheugen een discussie tusschen „De Waarheidsvriend” en „De Heraut” over deze materie.

„De eerste gaf als haar meening te kennen, dat de Vrije een Hervormd jurist, met name genoemd, moest benoemen.

„„De Heraut” vroeg ter snede, of „De Waarheidsvriend” zeker wist, dat geen pogingen in dien geest waren aangewend.

„Zoo verzandde het debat.

„Opdat dit niet weer geschiedde, geloof ik, dat De Van Grieken zijn gedachten eens in een belijnd voorstel moest uitwerken en dat niet slechts als zijn private opinie aanbieden, maar ruggespraak houden met de groep, waartoe hij behoort en dan als resultaat van gemeenschappelijk overleg onderhandelingen voeren met onze Vrije Universiteit.

„Dat zou dunkt mij, doeltreffender zijn dan artikelen, die licht langs elkander heenloopen.”

De woorden, waarop het hier aankomt, spiegeelden wij.

Men gevoelt, dat zij iets geheel anders inhouden, dan „De Waarheidsvriend” meent.

Wij verlangden alleen, dat de Redacteur de groep van den Gereformeerden Bond zou raadplegen en niet als redacteur, maar namens dien Bond met een voorstel zou komen.

En wij mogen toch wel onderstellen, dat de leden van den Gereformeerden Bond het hierover met elkander kunnen eens worden.

Het kan immers licht gebeuren, dat de Redacteur van een orgaan niet altijd uitdrukt wat in den boezem van de groep, waarvoor hij optreedt leeft.

Dat h.v. De Langbeek in de „Gereformeerde Kerk” de toek zou zijn van alle Confessioneele, kunnen wij vooralsnog niet aannemen.

Daarom is dit onze eerste vraag aan den Hooftredacteur van „De Waarheidsvriend”: spreekt gij hier voor uzelf of hebt gij den geheelen Gereformeerden Bond achter u. Dit te weten is voor ons van het hoogste belang.

Voorts was het ons verzoek: Kom met een belijnd voorstel.

Dankbaar constateeren we, dat „De Waarheidsvriend” thans enkele lijnen uitstippelt.

Het blad zou er niet aan denken „om aanstonds den eisch te stellen, dat het contract tusschen de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit en de Gereformeerde Kerken moet worden verboden.”

Het heeft zijn idee gelanceerd, „allereerst” denkend aan die faculteiten, die met het breede publieke leven in zoo nauw verband staan.”

Gaarne zal men van onze zijde daarvan acte nemen.

Des te meer, omdat er van den kant der Vrije Universiteit in geheel geen bezwaar bestaat professors in de niet-theologische faculteit te benoemen.

men, die tot de Ned. Herv. Kerk behooren, mits zij de Gereformeerde belijdenis van harte zijn toegedaan.

Aan het eind vraagt „De Waarheidsvriend”: wil men de samenwerking op gelijke voorwaarden, ja of neen?

Wat daaronder verstaan moet worden is ons niet geheel duidelijk.

Ook blijven we bij ons gevoelen, dat de Pers dit niet moet uitmaken.

De zaak behoort in haar eerste stadium juist buiten de Pers om te gaan.

Waarom kan er geen conferentie belegd tusschen De Van Grieken en de zijnen? Waarom zou daar wat nu nog vaag is niet in bepaalde artikelen worden behandaand?

Dan zou er verder met de Gereformeerden overleg kunnen worden gepleegd en ook het oordeel van de Confessioneele ingewonnen.

Anders blijft het bij balletjes opwerpen.

En wij zijn juist voorstanders van aanpakken. HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

De kerk en de sociale kwestie.

bezien door een niet-theoloog.

I.

Het verzoek van den redacteur Dr Dijk (1), om mijn inleiding over de kerk en de sociale kwestie — gehouden eerst op „Patrimonium” in Den Haag en daarna voor de Studenten aan de Vrije Universiteit te Amsterdam — af te slaan voor „De Reformatie”, kon en mocht ik niet weigeren. Dr Dijk meende, dat het velen „negenomen” zou doen. Ik kan dat slechts hopen. Er zijn bezwaren aan verbonden aan het plaatsen van een inleiding in een blad.

Innens, op een vergadering kan de spreker altijd opheldering geven of mogelijk verkeerde uitdrukkingen verbeteren. Vooral bij ’n notelijke kwestie als hier aan de orde, geldt dit.

Men beschouwe deze inleiding dan ook als een meeningsuiting van een eenvoudig „Patrimonium-man”, en bedenke dat zoo’n man nooit één bepaalde kerk of een zeker genootschap alleen op het oog kan hebben en moet zorgen „de kerk in ’t midden” te laten.

Bij verschillende passages houde men dit wel in het oog, terwijl zij, die deze inleiding hoorden, mogen bedenken, dat enkele punten niet uitgewerkt waren op papier, toen ik de inleiding hield.

Dit onderwerp, „de kerk en de sociale kwestie”, werd in het najaar van 1920 op de ledenvergadering van „Patrimonium” in Den Haag behandeld, naar aanleiding van de geponeerde stelling van een christen-socialist dat: „de kerk christelijk-revolutionair moet optreden tegen den huidige kapitalistische maatschappij-vorm.” Eenige hooggeachte Broeders, oud-studenten, waren van meening, dat het gewenscht ware in den studentenkring hetzelfde onderwerp op dezelfde wijze te behandelen.

Mr A. J. L. van Beeck Calkoen, lid onzer afdeling was het, die tot verwezenlijking van dat voornemen de noodige stappen deed. Bij voorhaat schuilt ik dus, — zooals men merkt — achter hem, mijn impresario weg, als ik te zeer mocht teleurstellen.

Gods Woord.

Ik spreek vooral uit, dat ik de hoogste waarde hecht aan Gods Woord, en dat voor mij geldt, dat, als wij Gods Woord verwerpen, wij geen wijsheid hebben, en, als wij ons niet onvoorwaardelijk voor dat woord buigen in kinderlijk geloof, ons standpunt onzuiver en eenzijdig is. Ook hier geldt: „Zoo zij niet tot de wet en de getuigenis keeren, er geen dageraad zal zijn.

Moeilijkheid van het vraagstuk.

Naar het oordeel van mannen als Dr Slotemaker de Bruine, De Moor, Van Es is het vraagstuk zeer omvangrijk. Dr de Moor was overtuigd, dat hij bij zijn levige behandeling van de kwestie op den Vrije Universiteitsdag te Utrecht, vèrie bleef beneden den eisch, die aan de behandeling van dit onderwerp mocht gesteld. Daar het pedant zou zijn, als ik zijn woorden tot de mijne zou willen maken, zult u toestemmen, dat van de bespreking op deze inleiding zal afhangen of het onderwerp tot zijn recht komt.

Als bron gebruikte ik Slotemakers Studien en Dr de Moor’s verhandeling.

Was behandeling op Patrimonium op zijn plaats?

U zult vragen: behoorde dit onderwerp wel op

(1) De heer Heijns, voorzitter van de Afdeling Patrimonium in Den Haag, en geen onbekende in onze christelijke vakorganisatie, heeft inderijd voor „Patrimonium” en de afd. N. C. S. V. aan de V. U. deze lezing gehouden. Zij wekte bijzondere belangstelling, en ik achtte het gewenscht, dat deze stem uit de praktijk in ons blad, dat gaarne deze stemmen tot uiting doet komen, gehoord werd.

K. D.

een vergadering van „Patrimonium” thuis? Liep „P.” hier geen gevaar zich met kerkelijke aangelegenheden te bemoeien?

Het gevaar was niet denkbeeldig; doch daar de kerk in het maatschappelijk leven invloed heeft, en door onze schrijvers wordt genoemd naast den staat en de maatschappelijke organisaties als een kracht, die moet meewerken aan de oplossing van de sociale kwestie, en men aan de kerk een zeer groote plaats toekent onder ons, was m.i. behandeling op „Patrimonium” gepast, en in den kring van theologische studenten zeker op zijn plaats.

„Patrimonium”’s doel.

„Patrimonium”, dat volgens zijn statuten overtuigd is, dat Gods Woord en de tradities van ons volk de vertrouwde grondslagen van ons volksleven uitmaken, en zich ten doel stelt de kennis daarvan te vermeerderen en daardoor de liefde voor die twee te versterken; teneinde aldus de belangen der maatschappij in haar geheel en die der werklieden in het bijzonder, te bevorderen; — „Patrimonium”, dat dus bedoelt in Christelijk sociaal zin te werken voor en in ons breede volksleven, had en heeft recht om de vraag „of de kerk iets doet of doen moet in verband met „P.”’s doel” te bespreken.

Nuttigheid der behandeling.

De bespreking van dit onderwerp in „Patr.”’s kring kon dit nut hebben, dat zij die — als leden van „P.” — gevaar loopen te veel oog te hebben voor de sociale kwestie, werden herinnerd aan ’n organisatie, die als zoodanig alleen een geestelijk doel heeft: Gods eere en ’smenschen zaligheid.

In den studentekring kan de nuttigheid deze zijn, dat zij, die op het kerkelijk terrein gaan arbeiden, worden opgewekt, het sociale leven niet te vergeten of gering te schatten.

Belangstelling.

De vraag beantwoorden of de wederzijdsche belangstelling op peil is, doe ik hier niet. Ik merk alleen op, dat de mannen van de Christelijk-Sociale beweging in hunne gesprekken klagen over de weinige belangstelling van de zijde der kerk, maar dat dezelfde menschen als leden der kerk in de kerk (ik bedoel niet de godsdienst-oefeningen) zelf zich zoo weinig laten zien of hooren, zooals dat o.a. blijkt uit leden- of wijk-vergaderingen en bij kerkeradsverkiezingen. Was het bij de laatste gelegenheid niet zoo, dan zouden in den regel de kerkeraden niet zijn samengesteld uit middenstanders. En tweedens, dat meerdere kerkelijke leidslieden zich zoo weinig voor het sociale leven interesseeren, dat zij alleen h.v. in Nov. 1918 eens preekten uit den brief van Jacobus, of zoo ze meer over het sociale leven handelen, het dikwijls zoo doen, dat men zou uitroepen: „ach domine, als u er niets van weet, zeg er dan liever ook niets van.

Verdeeling der inleiding.

Ik wil in deze inleiding behandelen:

- 1o. Wat ik onder kerk en wat onder sociale kwestie versta.
- 2o. De invloed en de beteekenis van de sociale kwestie voor de kerk en omgekeerd.
- 3o. Sociaal gevoel en sociaal inzicht der predikanten.
- 4o. De preek.
- 5o. Kerkelijke handelingen in verband met dit onderwerp.

I. Wat onder kerk en sociale kwestie is te verstaan.

Ik vat de kerk niet op als organisme, maar als instituut, en dat instituut niet naar Roomsche of half-Roomsche opvatting, maar naar de meening van de kerken der Hervorming.

De kerk als organisme kan ik niet op het oog hebben, want die vergadering der geloovigen, die openbaring van het verborgen lichaam van Christus, waarin door de werking des Heiligen Geestes het nieuwe, herboren leven werkt, is van beteekenis voor alle mogelijke levensacties en niet speciaal voor het sociale leven. De kerk, zoo opgevat, is de moeder zoowel van Christelijke welenschap en kunst als van Christelijke school en allerlei vereenigingen, ja zelfs van den Christelijken staat, kortom van alles wat ons, als vrucht van Christus’ lijden, voor goeds op het terrein der algemeene genade te beurt valt.

De kerk als organisme is bijna niet te omvatten en dus is m.i. van haar moeilijk vruchtbaar te handelen in verband met de sociale kwestie.

Maar wel is te spreken van de kerk, zooals die zich openbaart in prediking des Woords, bediening der Sacramenten, handhaving der tucht. De kerk zooals ze optreedt in de ambten.

Als geloovige kan men in zijn werkkring het woord verkondigen, zijn medemenschen vermanen, maar alleen de predikant, de ouderling, de diaken, het sacrament, de belijdenis spreken u — of mij althans — van de kerk als instituut. Die kerk evenwel niet, zooals de Roomsche kerk optreedt, met haar afdalend, hiërarchisch gezag van paus tot priester en leek, met haar heel ’t leven omvattende sacramenten, waardoor ze den mensch heel ’t leven door aan de kerk vasthechten, met haar

prete
van
opva
Oo
arne
politi
moes
maul
land
de s
moet
op a
de l
te m
stelt
De
De
socia
ik h
heb
(die
van
neen
leide
He
is o
berei
maat
schap
gine
het
men
heid
De
schen
door
wezen
naar
bewa
moch
man
schap
En
He
schap
van
vraag
geest
ke d
lich
de r
nu n
de n
broe
Ma
het S
groot
Hoer
„W
„in d
„gere
„pelij
„leug
„voer
„doch
„ter
In
na va
de reg
op ell
niet d
op af
De
breed
de ze
lijke
regeer
groot
maar
elkan
ken. l
dat h
reeren
vestig
het p
aan l
Neder
den,
vader
Dov
Inland
Kerk
met l
kerk,
en flu
of eer
het C
wij he
wij w
En l

pretentie, van alleen-zaligmakende, met haar leer van gewijden en ongewijden levenskring, en haar opvatting over de schepping, over natuur en genade.

Ook niet naar de opvatting van Luther, die de armenzorg aan den staat overliet, en meende, dat politieke en sociale vragen geheel buiten de kerk moesten blijven. Zijn zeggen: „dat behoort op het raadhuis" is bekend. Maar wel, zooals wij in Holland de kerk kennen, met de pretentie: dat ze de stad op den berg, het licht op den kandelaar moet zijn en haar zegenenden verlichtenden invloed op allen moet doen uitgaan, maar toch ook weer de kerk, die apart een eigen terrein inneemt te midden van de vele andere organisaties en instellingen.

De sociale kwestie.

De sociale kwestie, daaronder versta ik niet het socialisme, zooals er wel eens van wordt gemaakt, ik bedoel er ook niet mee het loonvraagstuk, ik heb ook niet het oog op de sociale wetgeving (die volgens prof. Fabius het geld uit de zakken van den een overbrengt in die der anderen) — neen, ik versta daaronder wat zoo ongeveer al onze leiders er mee bedoelen. Namelijk:

Het probleem, dat sinds de Fransche revolutie is ontstaan. De groote revolutie van 1789, voorbereid door verkeerde theologische, staatkundige en maatschappelijke begrippen en verhaast door maatschappelijke ellende, heeft nu haar afweiden begijnen doen voortleven, die veel waz hadden van het: „Ben ik mijns broeders hoeder"? Maar die men bestempelde met de schoone namen van „Vrijheid, Gelijheid en Broederschap".

De vrije concurrentie waar bij onzondige menschen misschien goed, maar bracht — toegepast door zondaren — bij de ontwikkeling van machine-wezen en groot bedrijf, en onder een overheid, die naar liberale opvatting, alleen maar de orde moest bewaren en zich niet meer met de maatschappij mocht bemoeien, dan als politieagent en brandweer-man, de jammerlijkste ontwicking van het maatschappelijke samenleven en het socialisme te weeg.

En dit is de sociale kwestie.

Herstel, of wilt ge hervorming van het maatschappelijk leven, is dus m.i. een vraagstuk eerst van theologischen aard — op den bodem aller vragen ligt der wereld zondeschuld —, dan van geestelijk-zedelijke beteekenis — de menschen, welke de samenleving vormen, bestaan uit ziel en lichaam —, heeft ook een rechtkundige zijde — de rechten van den mensch staan immers ook nu nog op het spel —, en een stoffelijken kant — de mensch zal bij brood alleen niet, dus bij brood en nog iets wel leven.

Maar ge wilt het oordeel van den man, die het Social Congres van 1891 opende? Van den grooten, dien we wroomdig en eerbiedig nastren? Hoer:

„Wie van een sociale kwestie spreekt, bedoelt „in den algemeensten zin, dat ernstige twijfel is „gerezen aan de draagbaarheid van het maatschappelijk gebouw, waarin we wonen en dat er dien „tongevolge in de publieke opinie strijd wordt gevoerd over de hechte grondsagen, waarop een „doelmatiger maatschappelijk gebouw en dus beter bewoonbaar valt op te trekken."

W. HEIJNS.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Artikel 123 Regeerings-Reglement.

II.

In ons vorig artikel gingen wij de geschiedenis na van art. 123, en eindigden met de vraag: als de regeering op grond van dat artikel het indringen op elkanders terreinen verhindert, moeten wij dan niet dankbaar zijn? en is het dan wel verstandig op afschaffen of intrekken aan te sturen?

Deze vraag klemt, en het gaat niet aan met een breed handgebaar en een beroep op „beginsel" de zending voor wellicht onoverkomelijke moeilijkheden te plaatsen. Het is natuurlijk waar, dat regeering en zending twee geheel verschillende grootheden zijn, en ieder een eigen terrein bestrijkt; maar evenmin valt te ontkennen, dat beide terreinen elkander gedurig aanraken en soms ten deele dekken. De regeering nu stelt zich op het standpunt, dat het nje aangaat, dat twee of meerdere concurrerende genootschappen op eenzelfde terrein zich vestigen, omdat zulk een strijd afbreuk doet aan het prestige van het christendom, en alzoo ook aan het prestige van de christelijke mogendheid Nederland. Dat kan en mag de regeering niet dulden, en daarom houdt zij de kampvechters in vaderlijke bezorgdheid van elkander af.

Bovendien denke men zich in den toestand der Inlanders in; heden spreekt een zondeling der Geref. Kerk met hen, morgen komt een Roomsche priester met hen handelen over de alleen zaligmakende kerk, overmorgen komt het Heilsleger met trommel en fluit, en daarna wellicht ook nog de Sabbathist of een andere ket'er. Wat moet zoo'n Inlander van het Christendom denken? Of liever nog, mogen wij hem aan zulk een overval overgeven? Zouden wij willen, dat men met onze kinderen zoo deed? En Inlanders zijn niet meer dan kinderen!

Zulke redeneeringen klemmen, en wij gevoelen neiging hun gelijk te geven, die intrekking van art. 123 fataal achten en onbarmhartig jegens den alsdan onbeschermde Inlander.

Zonder dit alles tegen te spreken, wordt van Geref. zijde dit artikel principieel bestreden. Wij halen daartoe de woorden aan van ds Bakker, die op de Alg. Zend. Conf. 1912 o.m. aldus tegen de stelling van haren van Boetselaer opponeerde: „Aan de overheid wordt in dit art. een recht toegekend en een macht in handen gegeven, die alleen aan Jezus Christus toekomt. Het is een vernedering voor de zending en voor de kerk van Christus, wanneer zij door de overheid, als een soort politie, gecontroleerd wordt. Het is waar, de Protest. kerk ontmoot op haar weg Rome en allerlei secten, die niet altijd van goeden wille zijn; maar zij moet dien strijd aandraven; ook die strijd kan medewerken om het geestelijk leven van de inlandsche christenen te verdiepen. Het haat niet op den duur, als men de gemeenten afsluit van invloeden van buiten.

Wij gelooven niet, dat tegen he. hier on-vo-wide beginsel van onze zijde iets valt te zeggen. De Bakker heeft naar waarheid ons principieel bezwaar alzoo in het licht gesteld. Neen een voorbeeld: Rome werkt op Flores; wij weten, dat door de Roomsche leer de zielen misleid worden, en willen naar de opdracht van Christus daar op Flores de zuivere leer naar Gods Woord uitroepen; doch dan komt de regeering en zegt: het is u niet geoorloofd; blijft op uw eigen erf, in den loop der historie verkregen; en zoo worden wij belet het zuivere woord der waarheid te verbreiden! Is dat goed te keuren?

Op deze vraag kan het antwoord niet anders dan ontkennend luiden. Al erkennen wij enerzijds de roeping der overheid voor de rust van het land te waken en voor haar eigen prestige op te komen, en tevens, dat vrijheid hier losbandigheid kan worden, waarvan de Inlander de dupe zal zijn, toch kunnen wij het beginsel naar Gods Woord evenmin prijsgeven. Bij een hotsing moeten wij wel kiezen voor den eisch des Heeren; wij mogen ons ter volbrenging van Gods bevel door niemand de wet laten lezen.

Toch gaat het ook niet aan de genoemde zeer ernstige bezwaren voorbij te zien met de opmerking: de Heere zal wel zorgen! Middelen en wegen gaan ook hier samen; en als de Gereformeerden overwegend bezwaar hebben tegen art. 123, dan ligt op hen de plicht om een weg aan te wijzen, waarin met handhaving van het rechte beginsel de moeilijkheden zooveel mogelijk worden onder-vangen.

Het komt ons voor, dat hierop niet genoeg de nadruk gelegd is door de voorstanders van intrekking of wijziging van het bewuste artikel. In 1912 stelde ds Bakker voor, dat de zending alleen aan de overheid had kennis te geven, dat het naar een bepaald terrein ging, maar dat de overheid niet het recht van weigeren mocht hebben. Doch daarmee zijn de uiteengezette bezwaren niet ondervangen. Ook schijnt het anti rev. program van actie hier geen uitweg te welen. Tenminste schrijft „De Standaard" in no. 15237: „Echter, afschaffing van art. 123 R.R. is voor ons niet de hoofdzaak. Hoofdzak is voor ons een andere regeling, die het smadelijke karakter wegneemt, en indien deze door samenwerking met anderen te verkrijgen is, dan willen wij ons daarmee voorloopig tevreden stellen." Gij gevoelt het, hier is de politicus aan het woord; het is noodig het artikel zonder meer te schrappen; daarvoor zal geen meerderheid in de Kamer zijn te vinden; laten wij het dus op een accoordje gooien en in samenwerking met n eren trachten te krijgen wat mogelijk is. Ware het echter mogelijk reeds dadelijk afschaffing te krijgen, dan moest dit worden gedaan, en van iets anders in de plaats te zetten wordt niet gehandeld.

Op de betoogde gronden zijn wij van oordeel, dat dit niet aangaat. Zonder te beweren, dat wij den steen der wijzen gevonden hebben, willen wij toch wel een gedachte uitspreken, welke wellicht eens kan worden overwogen. Het staat dan vast, dat de regeering geen recht heeft aan een kerk (of genootschap) te weigeren het Evangelie te brengen op een bepaald terrein. En eveneens, dat het moeilijkheden geeft, indien hier de vrije hand wordt gelaten. Zou het dan niet zoo kunnen, dat de overheid de zending laat gaan waarheen zij meent te moeten gaan, doch alleen dien zendingarbeid steunt in schooldienst en hospitaaldienst, die het terrein oorspronkelijk bezette? Wil dan een zending zich indringen in eens anders werk, omdat het meent in den weg Gods te zijn, laat ze 't doen; maar zij bedenke, dat overheidssteun haar daar niet zal worden geboden. En waar deze steun wel niet kan worden gemist, zal een zending zich wel tienmaal en nog meerdere malen bedenken, voordat zij buiten haar eigen arbeids-veld gaat. Dan zal zoo ook blijken of het haar waarachtige ernst is met haar „indringen" en of zij het doet alleen omdat God het eischt; want in zulk een geval mag men op den zegen des Heeren zeker staat maken, die niet beschaamt de genen, die op Hem hopen, en in gehoorzaamheid aan zijn gebod handelen.

Wij gevoelen wel, dat ook deze uitweg zijn bezwaren heeft, maar een beteren zien wij niet.

Dringe daarom de Anti rev. partij bij den minister aan op een wijziging van art. 123 in dezen geest. En weet zij een nog uilmemender weg, zij geve het te kennen.

J. D. WIELENGA.

Een en Ander van Hier en Daar!

Naar aanleiding van mijn „Revue" zond een broeder uit Utrecht mij een uitvoerig schrijven, waarin hij een schets geeft van den arbeid aldaar. Ik laat hier het voornaamste gedeelte uit z'n schrijven volgen:

Daar vindt ge in Wijk II der Geref. Kerk een krachtigen Bond voor Evangelisatie. Het gebouw „Elim", waarin reeds eenige jaren heel veel arbeid geschiedde, is in den afgeloopen zomer verbouwd en uitgebreid, telt thans 3 vriendelijke zalen, die zoo goed als elken dag alse gebruikt worden, voor arbeid onder oud en jong.

De samenkomsten voor volwassenen, die Doodersdags en Zondags gehouden worden, worden druk bezocht. 't Is verwonderlijk, hoe aandachtig de steeds grooter wordende schare het gesprokene volgt, waarbij een koorje de medewerking verleent. Bij 't elke week trouw gedaan wordende huisbezoek, bemerken we tot onze blijdschap, dat de menschen ook het gehoorde overdenken en er over vragen. Daarin vinden dan de bezoek broeders ook levens weder veel „stof", om in volgende samenkomsten te spreken, zoodat we actueel zijn kunnen en mogen, en de menschen ons begrijpen, gaarne hooren en medeleven.

Meer dan één vrucht mochten we hier in Utrecht al zien en dat te midden van 'n buurt die meer-malen „Klein Turkije" werd genoemd.

De stoffelijke noden worden evenmin vergeten en waar 't kan wordt geholpen.

De straatprediking met het koor is in dienstige buurt ook eveneens in den smaak gevallen. Waren 't in het begin maar „enkele", die kwamen luisteren, 't werd spoedig meer en 's avonds kwamen de menschen al aanloopen of we er nog niet waren. Daardoor hebben we ook meerdere menschen in onze oudersamenkomsten in de zaal gekregen, menschen, die nu zeggen er haast niet meer buiten te kunnen.

Ja, ze zeggen nog meer. Ze zeggen, dat we 't toch anders doen dan anderen, anders dan 't Leger des Heils b.v. (waarvoor ik persoonlijk intusschen zeer veel waardeering heb); 't Leger des Heils, dat den arbeid juist in die wijk maar heeft opgegeven. Nog meer zeggen ze en aan die uitspraak mogen we wel eenige waarde hechten: „er zit jst in jullie werk!" en dat uit den mond van den meest ongeloofige.

Meen niet, br. Baas, dat ik hier U wil roemen, neen, enkel maar wij 'k dat oude jaar een beetje mee „hoop-vol-helpen-uitluiden".

'k Zal nu maar niet van al den arbeid vertellen, die er geschiedt in onze Wijk; misschien is daar later gelegenheid voor. Maar 'k moet toch ook nog zeggen, dat Wijk IV in onze stad eveneens reeds eenige jaren bezig is. zij 't dan op bescheidenere wijze, terwijl thans andere wijken zullen gaan aanvangen.

En ten slotte is de mededeeling van zeer veel gewicht, dat alhier opgericht word een Centraal Bureau voor Evangelisatie, uitgaande van ds Geref. Kerk, 't welk, als de Feestdagen achter den rug zijn, het werk over de geheele stad krachtig hoopt aan te vatten.

Hartelijk dank ik dezen broeder J. J. v. K. voor zijne bijdrage. Ik heb geenszins de pretentie te willen zijn „het mannetje, dat het alleen weet". Veel liever zou ik zijn „de man, die het „alleen-niet-weet". Dat zou een gunstig teeken zijn van den arbeid in onze kerken. De broeders in Utrecht vinden echter geen onverdeelde instemming bij hunnen arbeid. Aan een gereformeerden boezem, van vreemde smetten vrij, is de knische klacht onvolden: „Die evangelisatie lijkt wel een manie te worden!" Wat zal die broeder gekreund en gesteund hebben, toen hij las, wat de dominees van Delft hebben uitgehaald. Ik knip, o het is alsof mijn schaar sommigen door vel en vleesch gaat, uit „De Standaard" het volgende berichtje:

Straatprediking.

Zaterdagmiddag werd te Delft vanwege den Evangelisatiearbeid der Geref. Kerk aldaar een aanvang gemaakt met de Straatprediking. Ondanks den kouden Noordenwind had de bekendmaking een flinke schare naar de Markt gelokt. Op een groote vrachtauto hadden plaats genomen de beide predikanten ds Van Anken en ds Hagen en de heer G. Lugthuis. ds Hagen opende met een kort woord, waarna ds Van Anken de groote schare, die aldoor aangroeiende, een boeiende Kerstpredikatie verkondigde. Ook de heer Lugthuis sprak een pakkend woord. Gezongen werden twee verzen van: „Er ruicht langs de wolken" en Psalm 42:1.

Er werd aandachtig geluisterd. Een opmerking hoorden we maken: „Ze moeten wat doen voor hun broodje". De oppervlakkige toeschouwer wist natuurlijk niet, dat niemand onze predikanten dwingt op straat het zaad des Evangelies te strooien. Ja toch wel, ze worden gedrongen..... maar doof de Heile van Christus!

Moge ook dit deel van het groote Evangelisatie-werk nog vruchten voortbrengen!

Rare Tijd! Rare Dominees! Delft: grafkelder der predikants „waardigheid".